

tov možno badať na šachovnicovom usporiadaní niektorých miest, napr. Levoče. Zásah kolonistov zisťujeme v istých nepravidelnostiach, ktoré deformovali pôvodné osídlenie. Bolo by azda potrebné všimnúť si urbanistický vývin, ktorý bol pred etapami uvedenej kolonizácie, a hľadať tak stav pred niekoľkými storočiami, ako je etapa neskorogotickú architektúry.

Oblasť východného Slovenska je najvýchodnejšia oblasť, kam prenikla gotika. Ďalej na východ sa jej už nepodarilo preniknúť. Napriek tomu, že východoslovenská neskorá gotika je na periférii z hľadiska geografického, nemá rustikalizovaný charakter, ale je plne na úrovni stredoeurópskej. Oblasť spišská a oblasť slovenských banských miest sa podstatne nelíši od podunaj-

skej, pokiaľ ide o architektúru. Ale o východoslovenskej oblasti možno hovoriť ako o oblasti s originálnym poňatím gotiky. Vplyvom domácich tvorcov nadobudla tamjšia gotika lokálne zafarbenie a domáci ľudia tam prejavili značnú zručnosť. Napríklad dielo Jána z Prešova má takú kvalitu, že ob stojí veľmi čestne vedľa významných cudzích kamenárov.

Vzhľadom na uvedené vývody vrele odporúčam, aby predložená práca Karola Kahouna *Neskorogotická architektúra na Slovensku a staviteľia východného okruhu* bola pripustená na obhajobu a aby kandidát po jej úspešnom obhájení bol vymenovaný za kandidáta vied o umení.

J. E. Koula

Neskorogotická architektúra na Slovensku a staviteľia východného okruhu

KAROL KAHOUN

Posudok kandidátskej dizertačnej práce

Základným kladom Kahounovej práce je okrem obširnej znalosti problematiky už sám záujem o túto kategóriu umeleckej činnosti na Slovensku, ktorá sa doteraz nedostala do centra odbornej a publicistickej pozornosti, hoci ide o jedno z najvýznamnejších období vývinu slovenského umenia. Vychádzajúc z mimoriadneho postavenia neskorogotického úsilia na Slovensku, zameriava sa Kahoun veľmi správne na oblasť architektonickej tvorby, bez ktorej si nemožno predstaviť ani intenzívny vývin iných umeleckých disciplín, napr. maliarstva a sochárstva, ktorým sa doteraz venovala oveľa väčšia pozornosť ako architektúre.

Pomerne širokú a mnohotvárnú látku, pre ktorej syntézu azda ešte ani nedozrel čas, rozdeľuje autor na niekoľko problémových okruhov, ktoré tvoria jednotlivé kapitoly jeho práce. Tak v zvyčajnom úvode sa pokúša objasniť pojem neskorogotiky, sprístupňujúc najmä novšie názory viacerých bádateľov (Jantzen a Bialostocki), pričom sa vzhľadom na neprepracovanosť a zloži-

tosť témy nepokúša o osobné formulácie, ktoré autor pokladá za predčasné. Podáva — ako je to zvykom v takýchto prácach — prehľad o situácii vo výskume a o interpretácii slovenskej neskorogotickej architektúry, pričom — ako mimoriadne významný prínos — oceňuje najmä vedecský podiel Menclovcov na riešení tejto otázky, ktorý má základný a zakladateľský význam. V tejto úvodnej úvahe sa Kahoun zmieňuje aj o celkovom význame neskorogotickej architektúry na Slovensku a najmä o jej sociálnych, ekonomických a politických aspektoch (vývoj miest, otázka obchodných centier a baníckeho podnikania, otázka spoločenskej diferenciacie atď.).

Vlastnú problematiku slovenskej neskorogotickej architektúry rozdeľuje autor do štyroch kapitol, ktoré sú v podstate aj názorovým a chronologickým utriedením materiálu.

V prevej kapitole hodnotí význam rozsiahlych a závažných stavebných hút v Bratislave a v Košiciach, ktoré sú v podstate viazané na príklad Viedne (prelom 14. a 15. storočia). Kahoun sle-